

Sandra Ranka

Latvijas Universitātes bibliotēkas Bibliogrāfijas nodaļas informacionālā darbība

Latvijas Universitātes bibliotēkas (LUB) Bibliogrāfijas nodaļa veic mācībspēku un studentu informacionālo apkalpošanu, nodrošinot studiju un zinātniskā darba procesus.

LUB Bibliogrāfijas nodaļa komplektē uzziņu informācijas resursus — enciklopēdijas, vārdnīcas, rokasgrāmatas u.c. Latvijā izdotā uzziņu literatūra LUB Uzziņu lasītavas fondā nonāk saskaņā ar “*Poligrāfisko un citu izdevumu bezmaksas obligāto eksemplāru piegādes likumu*”. Bibliogrāfijas nodaļa veido arī nozaru kartotēkas Latvijas vēsturē, ekonomikā un jurisprudencē. Tā regulāri sniedz informāciju par publikācijām latviešu literatūrzinātnē bibliogrāfiskajam izdevumam “*MLA International Bibliography*”.

Ik nedēļu akadēmiskā mācību gada laikā nodaļas darbinieki veido LUB **jaunieguvumu izstādes**, kas apskatāmas LUB Uzziņu lasītavā.

LUB Bibliogrāfijas nodaļa veido arī **tematiskas izstādes** par LU un zinātnes vēsturi, mūsdienu zinātnes, sabiedrības un starptautiskās sadarbības aktualitātēm.

Regulāras ir ievērojama LU mācībspēku atcerei veltītās izstādes, piemēram “*Profesoram Jānim Endzelīnam — 130*”, “*Profesoram Kārlim Kundziņam — 120*” u.c.

Bibliogrāfijas nodaļa veidoja Grieķijas un Portugāles prezidentu vizītēm Latvijā un LU veltītās izstādes, sadarbībā ar LU Moderno valodu fakultāti un Filoloģijas fakultāti — “*Andrejam Ūpītīm — 125*”, “*Viktoram Igo — 200*”, “*Rakstniekam Žoržam Simenonam — 100*”, “*Kanāda (no LUB fondiem)*” u.c.

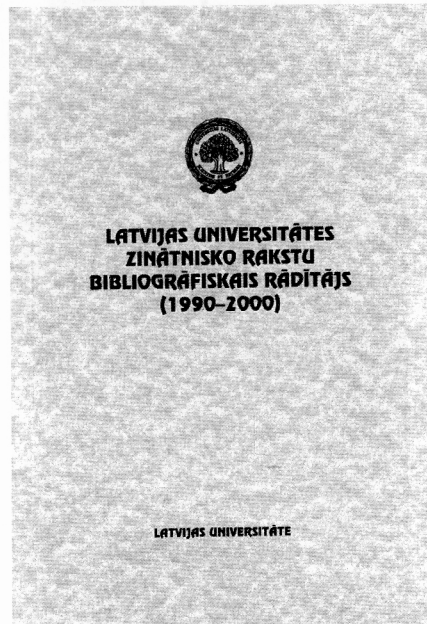
LU pasniedzēju un mācībspēku publikācijas, kā arī publikācijas par LU vēsturi no 1995.gada tiek apkopotas **LU zinātnieku publikāciju un vēstures bibliogrāfisko datu bāzē**. Kopš 2002.gada LU zinātnieku publikāciju un vēstures datu bāze pieejama arī tiešsaistē — <http://www.lu.lv> sadaļā “*Bibliotēka*”. Tajā ietverta arī bibliogrāfiskā informācija par mācībspēkiem, materiāli par LU vēsturi no 1919.gada līdz mūsdienām — grāmatas, raksti no krājumiem, LU Rakstiem, periodiskajiem izdevumiem. Pašlaik datu bāzē ir ap 36 000 ierakstu.

Par LU vēsturi tiek vākta visa iespējamā informācija — gan par LU administratīvajiem, studiju, zinātniskā darba, saimnieciskajiem procesiem, gan LU kultūras dzīvi un studentu sadzīvi. Tādējādi LUB Bibliogrāfijas nodaļa piedāvā visplašāko materiālu klāstu par Latvijas lielāko augstskolu — Latvijas Universitāti. Šis darbs tiek veikts jau kopš 50.gadiem, bet no 80.gadu vidus tiek apkopota bibliogrāfiskā informācija par LU laika posmā no 1919. līdz 1945.gadam. Kopš 1995.gada, kad sāka datu bāzes izveidi, rakstu kartotēka vairs netiek papildināta.

Vispirms datu bāze tika veidota bibliotēku informācijas sistēmā “*ALISE*”, bet kopš 2002.gada — sistēmā “*ALEPH 500*”. Datu bāze nodrošina meklēšanu pēc autora, publikācijas vai tās avota nosaukuma, vārda nosaukumā, klasifikācijas indeksa, priekšmeta u.c. parametriem. LUB ir iecere veidot LU vēstures un personāliju pilnteksta datu bāzi.

Izmantojot datu bāzē ievadīto informāciju, LUB Bibliogrāfijas nodaļa gatavo **personālos bibliogrāfiskos rādītājus** sērijā “*LU zinātnieki*”, tematiskos bibliogrāfiskos rādītājus, kā arī sastāda bibliogrāfiskos sarakstus un pielikumus zinātniskiem izdevumiem. Personālie bibliogrāfiskie rādītāji tiek veidoti jau vairākus gadu desmitus, kopumā izdoti aptuveni 80 rādītāji. Šie rādītāji parasti ietver zinātnieka publicēto darbu, interviju, vadīto un oponento disertāciju, patentu u.c. publikāciju bibliogrāfiskos aprakstus, kā arī literatūru par zinātniekiem. Izdevumos tiek ievietoti arī zinātnieka dzīves un darba gājuma apraksti, fotoattēli, pievienoti publicēto darbu nosaukumu un rādītājā minēto personu palīgrādītāji.

Bibliogrāfisko rādītāju sastādīšanā LUB Bibliogrāfijas nodaļa izmantoja informācijas sistēmas “*ALISE*” poligrāfisko izvadformu moduli, kas nodrošināja automatizētu manuskripta maketa, kā arī publikāciju nosaukumu un personu palīgrādītāju izveidošanu. Informācijas sistēmā “*ALEPH 500*”, vismaz Latvijā, šāda moduļa nav. Cerams, ka šāda personālo bibliogrāfisko rādītāju sagatavošanas iespēja sistēmā “*ALEPH 500*” būs iespējama, jo poligrāfisko izvadformu izguve paplašinātu datu bāzes izmantošanas efektivitāti un atvieglotu bibliogrāfisko līdzekļu sastādīšanu.

Sagaidot Latvijas Universitātes 85.gadskārtu, LUB Bibliogrāfijas nodaļa 2004.gadā izdevusi “*Latvijas Universitātes zinātnisko rakstu bibliogrāfisko rādītāju (1990-2000)*” (sastādītāja Dagnija Dāldere). Ierosmi šī izdevuma veidošanai deva Dr. Dītrihs Andrejs Lēbers, un rādītājs veltīts viņa piemiņai. Tas sniedz ieskatu šī perioda zinātnes attīstībā un pētījumu virzienos.

Bibliogrāfiskajam rādītājam ir četras daļas. Pirmo daļu veido zinātnisko rakstu sējumu analītiskie apraksti autoru vai nosaukumu alfabētiskā secībā, 2.daļā sniegti katra sējuma vispārīgie bibliogrāfiskie apraksti, kas kārtoti rakstu sējumu numuru secībā. Rakstu satura pilnīgākai atspoguļošanai izveidota daļa, kurā sējumu numuri kārtoti zinātņu nozaru secībā, kā arī tabulas veidā sniegts īss katra sējuma saturs, kur uzrādīti sējumā iekļauto rakstu autori, nosaukumi un lappuses. Izdevumam pievienots personu alfabētiskais rādītājs. Grāmatu ievada profesora Māra

Baltiņa priekšvārds "Ieskats "Latvijas Universitātes Rakstu" pagātnē", kas sniedz izsmēlošu, zinātnisku informāciju par LU Rakstu veidošanas un izdošanas vēsturi, kā arī parāda pamatnostādnes no 1920.gada līdz mūsdienām.

Sakarā ar zinātniskās darbības pēctecības pārrāvumu un daudzu zinātnieku darbu aizliegumu padomju varas gados, trūkst sasaistes ar pagātni. Pilnīgas un secīgas Latvijas zinātnes kopainas izveidē nozīmīgs ir Bibliogrāfijas nodaļas sastādītais bibliogrāfiskais rādītājs **"Latvijā aizstāvētās doktora disertācijas (1923-1944)"**, ko sastādījis profesors Māris Baltiņš, bet bibliogrāfisko darbu veikusi Gita Treide.

Izdevumā iekļautas pamatzīņas par disertāciju autoriem (to dzīves dati, ieņemamais akadēmiskais amats) un ziņas par disertācijām (nosaukums, aizstāvēšanas datums, iegūtā zinātniskā grāda saīsinājums latīņu valodā, oponenti, ziņas par disertācijas manuskriptu un tā atrašanās vietu, ziņas par disertācijas publicējumu monogrāfijā vai rakstā). Bibliogrāfiskais rādītājs sekmēs interesi par disertāciju saturu un to atgriešanos zinātniskajā aprītē.

Godinot Latvijas Universitātes pirmo rektoru, antikās kultūras un mākslas zinātnieku Ernestu Felsbergu, LUB Bibliogrāfijas nodaļa izveidojusi piemiņas krājumu **"Profesors, Dr. phil. h. c. Ernests Felsbergs : dzīve un darbs"** (sastādītāja Sandra Ranka).

Profesors Ernests Felsbergs dzimis 1866.gada 7.novembrī. Jau kopš jaunības E.Felsbergs augstu vērtēja izglītības nozīmi cilvēka un visas tautas attīstībā. Viņš ieguva augstāko izglītību Tērbatas universitātē un kļuva par Tērbatas universitātes klasiskās filoloģijas un arheoloģijas profesoru. Profesors E.Felsbergs bija viens no tiem latviešu zinātniekiem, kuri, strādādami ārpus Latvijas, izloloja ideju par Latvijas nacionālās augstskolas nepieciešamību un, nodibinoties brīvai Latvijas valstij, šo ideju īstenoja.

1920.gadā profesors E.Felsbergs tika ievēlēts par LU pagaidu rektoru un pēc diviem gadiem par pirmo pilntiesīgo LU rektoru. Profesors Ernests Felsbergs izveidoja stingru pamatu jaunās augstskolas attīstībai un

noteica tās darbības pamatprincipus un uzdevumus. Par svarīgāko viņš uzskatīja augsta akadēmiskā līmeņa nodrošināšanu un efektīva mācību procesa organizēšanu. E.Felsbergs īpaši uzsvēra arī LU sadarbības nepieciešamību ar ārzemju augstskolām un ārzemju mācībspēku piesaistīšanu darbam Latvijas Universitātē.

LU rektors E.Felsbergs piedalījās LU Satversmes izstrādāšanā. Būdams Latvijas pirmās Saeimas deputāts, viņš 1923.gadā virzīja LU Satversmes likumprojekta pieņemšanu Saeimā. No 1924.gada līdz 1925.gadam profesors E.Felsbergs bija arī Latvijas izglītības ministrs.

Profesors E.Felsbergs bija pirmais latviešu profesionālais mākslas vēsturnieks. LU Filoloģijas un filozofijas fakultātē profesors lasīja lekciju kursus seno grieķu un romiešu mākslas un kultūras vēsturē, klasiskajā filoloģijā, publicēja šajās nozarēs vairākas respektējamas grāmatas un rakstus, izveidoja LU Mākslas kabinetu. Profesors Ernests Felsbergs bija iecerējis uzrakstīt plašu zinātnisku apcerējumu par antikās kultūras vēsturi, taču viņa darbu pārtrauca smaga slimība, kas 1928.gada 31.augustā aizsaulca viņu mūžībā.

Izdevumā ievietots profesora dzīves, zinātniskās un

PROF. Dr. phil. h. c. ERNESTS FELSBERGS
LATVIJAS UNIVERSITĀTES PIRMAIS REKTORS

sabiedriskās darbības apskats. Tajā izlasāmas viņa runas — Latvijas Augstskolas gada svētkos 1920.gada 28.septembrī un Latvijas Republikas Saeimā, apspriežot LU Satversmes likumprojektu 1923.gada 23.februārī. Izdevumā ietvertas E.Felsberga meitas Lūcijas Bērziņas-Felsbergas atmiņas par tēvu, fotoattēli un

Felsbergu dzimtas ciltskoks. Izdevuma bibliogrāfiskajā rādītājā apkopoti profesora Ernesta Felsberga publicēto darbu, oponento disertāciju un profesoram veltīto publikāciju bibliogrāfiskie apraksti.

Lielu palīdzību, atbalstu un ieinteresētību šī izdevuma tapšanā sniedza Ernesta Felsberga radnieki, īpaši viņa mazdēls Guntis Bērziņš, kā arī mazdēli Jānis Felsbergs un Māris Felsbergs, mazmazdēls Valdis Bērziņš. Vērtīgus ieteikumus sniedza profesors Igors Šuvajevs, klasisko valodu speciāliste Ināra ?emere un LU apgāda direktore Anna Šmite.

Izdodot **"Latvijas Universitātes zinātnisko rakstu bibliogrāfisko rādītāju (1990-2000)"**, LUB Bibliogrāfijas nodaļa uzsākusi LU Rakstu bibliogrāfisko rādītāju sastādīšanu, plānojot tos turpmāk izdot periodiski. Paredzēts sastādīt arī Latvijas Universitātes Rakstu bibliogrāfisko rādītāju no 1921.-1943.gadam.

Sērijā "LU zinātnieki" iecerēti arī citi piemiņas krājumi LU rektoriem. Tajos tiktu ietverti rektoru dzīves un darba apskati un viņu publicēto darbu bibliogrāfija.

